

Kde a jak Česká republika pomáhá

AFGHÁNISTÁN

Kde a jak Česká republika pomáhá

AFGHÁNISTÁN

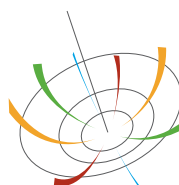

Mgr. Jiří Pánek a kol.

Olomouc 2013

Kde a jak
Česká republika
pomáhá

Katedra rozvojových studií
Přirodovědecká fakulta, Univerzita Palackého

UNIVERZITA
PALACKÉHO
V OLMOUCI

OBSAH

Úvodní slovo	7
Afghánistán	10
Info o Afghánistánu	15
Vybrané projekty	16
Podpora rozvoje zpracování zemědělské produkce a drobných živností v okrese Zare	17
Zdravé oči pro Afghánistán	19
Breaking the Circle – pomoc drogově závislým	20
Pracovní listy	23
Pracovní listy – řešení	26
Poznámky	27
Tiráž	28

ÚVODNÍ SLOVO

Globalizovaný svět je plný paradoxů a překvapení. Před půl stoletím jsme dokázali vyslat člověka na oběžnou dráhu a nedlouho poté na Měsíc. Nedokázali jsme se však definitivně zbavit některých eradikovatelných nemocí, jako je např. malomocenství nebo dětská obrna.

Světový ekonomický produkt dosahuje hodnoty přibližně 70 tisíc miliard amerických dolarů, to znamená 10 tisíc USD na jednoho obyvatele. Přesto žije miliarda lidí pod hranicí absolutní chudoby, za méně než 1,25 dolaru na den.

Odpověď na otázku, proč jsou některé země a regiony zaostalé a jiné se úspěšně rozvíjejí, není vůbec jednoduchá. Někteří to vysvětlují tzv. teorií závislosti (světové hospodářství je hierarchický systém, kde „centrum“ vytváří závislou „periferii“, západní blahobyt je pak důsledkem vykořisťování bývalých koloniálních území).

Jiní hledají vysvětlení s pomocí geografických a environmentálních faktorů (např. v tropech je rozvoj obecně obtížnější kvůli klimatickým podmínkám a infekčním nemocem; vnitrozemské státy jsou na tom hůře, než státy s přístupem k moři apod.).

Další skupina odborníků zastává tzv. kulturní determinismus, kde nezbytným předpokladem prosperity je zaměření na soustavnou práci, inovace, úspory, vytváření zisku, ale také je nezbytná vysoká míra sociální důvěry ve společnosti, náročnost etického systému a schopnost dobrého vládnutí.

Nejspíše to bude od každého trochu a čekáme na tvůrčí syntézu těchto tří přístupů. Ať už je to však jakkoliv, podstatné jsou především skutky (praxe), nikoliv jen slova (teorie). Proto je důležité, aby rozvinuté země, ale také komunity a jednotlivci v těchto zemích, byli ochotni a schopni kvalifikovaně pomáhat bližním v nouzi. A to nejen v rámci rodiny, regionu nebo dané země, ale také těm, kteří jsou geograficky a kulturně vzdáleni.

Kromě solidarity a altruismu k tomu máme i řadu dobrých praktických důvodů. Poskytováním rozvojové pomoci, resp. rozvojové spolupráce, můžeme do jisté míry předcházet ozbrojeným konfliktům a terorismu. Můžeme omezovat nelegální migraci a organizovaný zločin, chránit životní prostředí a ekosystémy globálního významu, pronikat na nové, do budoucna možná perspektivní trhy. Můžeme takto napomoci uplatnění našich výrobků a technologií v zahraničí, vylepšit svoji prestiž na mezinárodní scéně, budovat lepší diplomatické vztahy se zeměmi přijímajícími pomoc. A můžeme také podpořit zaměstnanost a odborné i jazykové dovednosti především u mladých lidí, kteří nejčastěji v rámci rozvojové spolupráce do zahraničí vyjíždějí.

Česká republika poskytuje zahraniční rozvojovou pomoc (spolupráci) od roku 1995 a takřkajíc se „učí za pochodu“. Objem naší pomoci není velký, jen asi 0,1 % hrubého domácího produktu (objem pomoci poskytovaný skandinávskými státy je zhruba sedminásobný). Přesto má tato pomoc svůj dobrý význam a smysl nejen v zemích příjemce, ale také u nás – přispívá ke zvyšování povědomí o dnešním komplikovaném světě a výzvách globálního významu, kterým budeme čelit.

Tato publikace se snaží zjednodušenou, ale názornou formou informovat o projektech a aktivitách, které probíhají nebo donedávna probíhaly v deseti prioritních zemích české zahraniční rozvojové spolupráce. Doufáme, že Vás zaujme do té míry, že se o rozvojových zemích budete chtít dozvědět více a sami si najdete potřebné informace z veřejně přístupných zdrojů. To alespoň bylo naše přání a cíl – nezavalit Vás množstvím dat, ve kterých se ztrácí vlastní informace a nepřehltnit Vás informacemi, ve kterých se ztrácí poznání a porozumění.

Pokud tedy následující stránky vzbudí ve Vás, dospělých i studentech, zájem o dění v rozvojových zemích a snad i touhu se do rozvojových aktivit nějakou formou zapojit, bude pro nás nejlepší odměnou vědomí, že jsme se nenamáhalí zbytečně.

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.

vedoucí Katedry rozvojových studií
Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

PROČ AFGHÁNISTÁN?

Pomoc České republiky (a dříve Československa) Afghánistánu má tradici již od osmdesátých let 20. století, po nástupu Talibánu k moci se však vazby přetrhaly. Teprve od roku 2001 bylo možné na rozvojovou pomoc navázat. V regionu začaly působit české nevládní organizace a v letech 2008—2012 se stal těžištěm české pomoci Afghánistánu Provinční rekonstrukční tým v provincii Lógar (PRT Lógar). Afghánistán je zařazen mezi programové země české zahraniční rozvojové spolupráce a počet bilaterálních rozvojových projektů v posledních letech stále roste. Zatímco v roce 2011 probíhala v Afghánistánu realizace pouze jednoho projektu v gesci Česká rozvojová agentura (ČRA), majícího za cíl podporu zkvalitňování výuky na středních zemědělských školách, v roce 2012 se jednalo již o pět projektů, které se s ohledem na specifické priority této země soustředily primárně na podporu zemědělského vzdělávání, poradenství a drobného podnikání. Při přípravě a realizaci jednotlivých projektů bylo mimo jiné přihlíženo i ke zkušenostem a know-how expertů PRT Lógar.

Prostřednictvím projektů realizovaných v gesci ČRA v Afghánistánu jsou především posilovány kapacity místních obyvatel v oblastech, které nějak souvisí s primárním zdrojem obživy většiny afghánské populace – zemědělstvím. Absence vhodného zemědělského vzdělávání, zejména na středoškolské úrovni, představuje jeden z nejpalčivějších problémů afghánského zemědělství. Tento deficit se snaží odstranit hned tři na sebe vzájemně navazující české rozvojové projekty, které se soustředí jak na zvyšování odborné úrovně učitelů, tak na zavádění vhodných praktických aspektů výuky. V neposlední řadě je posilována manažerská a odborná kapacita afghánského ministerstva školství. Další projekty jsou pak zaměřeny na zlepšování kvality zemědělského podnikání drobných farmářů v málo úrodných venkovských oblastech – těm je poskytováno odborné školení zejména v oblastech ochrany vody a půdy, zlepšování kvality stávající výsadby, sklizně a dalších postupů řízení, např. údržby sadů.

Mgr. Martin Náprstek
Česká rozvojová agentura

AFGHÁNISTÁN

Afghánistán je vnitrozemský stát, ležící na pomezí mezi jihozápadní a střední Asií. Sousedí s Íránem, Turkmenistánem, Uzbekistánem, Tádžikistánem, Indií, nejdelší hranici má s Pákistánem a nejkratší s Čínou. Jedná se o rozlehlou, cca 650 000 km² velkou zemi, která by např. v Evropě byla státem s největším územím. Velikosti země ne zcela odpovídá počet obyvatel (cca 30 milionů), jehož nerovnoměrné osídlení vykazuje celkovou hustotu přibližně 40 obyvatel na km², což je naopak v porovnání s evropskými státy relativně nízký ukazatel (např. ČR 133 obyv./km²). Hlavním a také nejlidnatějším městem je Kábul (v aglomeraci cca 3 miliony obyvatel), další větší města se jmenují Kandahár (na jihu země; 400 000), Herát (na západě země; 350 000), Mazáre Šaríf (na severu země; 300 000) a Džalalabád (na východě země; 200 000). Pro Afghánistán je typická vysoká míra kulturní, etnické a lingvistické rozmanitosti jeho obyvatel. Majoritním etnikem jsou Paštunové (cca 45 %), následují Tádžikové (25 %), Uzbekové (9 %) a Hazárové (9 %), méně početní jsou Aimakové (4 %), Turkmeni (3 %), Balúčové (2 %) aj. Mluví se zde více než 30 jazyky. Charakteristickým pojítkem všech skupin a významným kulturním faktorem země je náboženské vyznání islámu, ke kterému se hlásí drtivá většina populace.

Dějiny Afghánistánu pokrývají období několika tisíc let a byly vždy spojeny s dějinami státních útvarů ležících v bezprostředním sousedství země, zejména s oblastmi dnešního Íránu, Střední Asie a Indie s Pákistánem. Území bylo obydleno už ve starší době kamenné a podle některých badatelů právě z těchto krajů pochází pěstování obilí. Důležitým mezníkem je příchod Arabů v 7. století n. l., kteří s sebou přinesli své náboženství – islám. V průběhu staletí se u moci střídali Seldžukové, Mongolové či Peršané a území bylo rozděleno na několik částí, které přináležely velkým říším v regionu (např. oblasti středního a východního Afghánistánu, včetně hlavního města Kábul, byly součástí rozlehlého celku Velkých Mughalů téměř 250 let). Až oslabení mocných sousedních států vytvořilo příznivé předpoklady pro vznik nezávislého afghánského státního útvaru (1747), jenž se postupně v závěru 18. století vyvinul do podoby silného emirátu, který hospodářsky prosperoval i v důsledku strategicky výhodné polohy. Teritoriem procházely obousměrné dálkové karavanní stezky spojující Střední Asii a indický poloostrov (obchodovalo se zejména s hedvábím, bavlnou, kašmírem, indigovým barvivem, papírem, koňmi a některými cennými kovy). Přesto se za několik desítek let jednotný státní útvar opět rozpadá a celé území se dostává do sféry zájmu nových aktérů, zejména Ruska a Velké Británie (jejich vzájemné soupeření o vliv v této strategicky významné oblasti je známé jako tzv. Velká hra). Mezi důsledky velmocenské koloniální expanzivní politiky, jíž se stal Afghánistán součástí, lze jmenovat hned několik britsko-afghánských válek (1838–1842, 1878–1880 a 1919), které ovšem ani v jednom případě nevedly k dlouhodobému a bezproblémovému ovládnutí země Velkou Británií. Ta nakonec uznává afghánskou nezávislost vyhlášenou 19. 8. 1919 (dnes státní svátek). Období relativní stability monarchie trvá až do roku 1973, kdy je nejprve svržen král Záhír Šáh a ustavena republika, aby se dalším převratem v roce 1978 dostali k moci komunisté, jejichž frakčních bojů využil roku 1979 SSSR k vojenské intervenci. Podobně jako v případě snah britských armád o trvalé

ovládnutí území narazila i sovětská okupační armáda na silný ozbrojený odpor. Ve druhé polovině 80. let se po nástupu Gorbačova k moci v SSSR a sérii vojenských neúspěchů intervenční jednotky postupně stahují (definitivně k roku 1989). Mocenské vakuum a dekáda strávená bojem proti sovětským okupantům ovšem vede k pokračující občanské válce, v níž se nejvíce prosadila nově vzniklá síla – radikálně islamistický Tálibán, který na jím kontrolovaném území ustavil nábožensky fundamentalistický teokratický režim, jenž trval až do roku 2001.

Tehdy se Afghánistán opět dostává do centra světové pozornosti, kvůli teroristickým útokům v USA z 11. 9. 2001, po nichž následovalo obvinění vlády z logistické a ideové podpory jejich pachatelů a z poskytování úkrytů teroristické skupině al-Káida. Z rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN podnikají USA a jejich spojenci (včetně České republiky) vojenskou intervenci do Afghánistánu, která měla za cíl svrhnout Tálibán a ustavit novou prozatímní vládu. Tento primární cíl se podařilo rychle splnit a byla zahájena poválečná rekonstrukce země. Angažmá zahraničních jednotek dosáhlo početního vrcholu v roce 2011, kdy bylo v zemi přítomno cca 130 000 vojáků ISAF (International Security Assistance Force, tj. Mezinárodních bezpečnostních podpůrných sil). Po tomto roce se začaly vojenské jednotky postupně stahovat a nová afghánská vláda by dle předběžných plánů měla převzít plnou zodpovědnost za bezpečnost v zemi roku 2014.

Afghánistán je země s drsným klimatem, v zemi je možné identifikovat jeho různé typy v závislosti na nadmořské výšce – lokálně tak lze rozlišit aridní, subtropické či velehorské klima. Celkově vzato se jedná o kontinentální podnebí charakterizované studenou, až mrazivou zimou a horkým suchým létem; příznačné jsou velké výkyvy teplot mezi jednotlivými etapami roku, ale i mezi dnem a nocí. Teploty v pouštních oblastech na jihu tak mohou v létě přesáhnout 45 °C, nejnižší teplota (-52,2 °C) byla zase naměřena v horách v lednu roku 1964. Islámská republika Afghánistán se rozkládá mezi 29°35' a 38°30' severní šířky a mezi 60°35' a 74°50' východní délky a tvoří tranzitní oblast mezi jižní, jihozápadní a střední Asií. Jde o převážně hornatou zemi, kdy téměř polovina území leží v nadmořské výšce větší než 1800 m n. m. a nejvyšší vrcholky, přesahující 7000 m n. m., jsou permanentně pokryty sněhem. Nejvýznamnější horská soustava Hindúkuš (s nejvyšší horou Afghánistánu – Nošak 7492 m n. m.) zabírá v délce 800 km celou střední a severovýchodní část země. Horské průsmyky pokrývá step nebo štěrková poušť se sporou vegetací. Na sever od Hindúkuše se nacházejí zemědělsky obdělávatelné pláně, na jihu a jihozápadě se rozkládá rovinatá náhorní plošina, jejíž velká část je pokryta pouštěmi, polopouštěmi a bezodtokými solnými pánvemi, a proto neposkytuje příležitosti k efektivnímu zemědělství. Smysluplně obdělávat lze pouze půdu ležící v bezprostřední blízkosti řek. Nejdelším afghánským tokem je Hilmand, který pramení asi 80 km od hlavního města Kábulu a odtéká směrem na jihozápad úzkým pruhem území mezi pouštěmi Registán a Dašte Margo, až nakonec ústí do jezera Hamúd nedaleko za hranicí s Íránem. Jedinou větší řekou, která odvádí vodu do moře, je řeka Kábul, jež protéká stejnojmenným hlavním městem, a poté v Pákistánu ústí do řeky Indus. Oba toky (ještě spolu s řekou Amudarjou, která tvoří severní

hranici s Tádžikistánem a Uzbekistánem) slouží v zemi s nízkým průměrným úhrnem srážek (jen něco přes 300 mm) jako významné vodní zdroje a ve velké míře se využívají i pro zavlažování. Přestože sucho často zemědělcům způsobuje problémy, je to právě zemědělství, které představuje nejrozšířenější způsob obživy (uvádí se, že pro téměř 80 % populace). Jak bylo řečeno, zemědělsky nejvyužívanějšími oblastmi jsou roviny a předhůří na severu země. Pěstuje se zde bavlna, kukuřice, rýže, pšenice, zelenina a ovoce nebo ořechy. Značně rozšířena je i plodina máku setého, která je vysazována za účelem zisku opia, jež má omamné účinky. Z této látky lze vyrobit celou řadu výhodně obchodovatelných drog na černých trzích v Rusku či Evropě, a tak bylo v době největšího rozmachu dominantní složkou exportu, přičemž jeho produkce dosahovala množství několika tisíc tun ročně.

Jistá část obyvatel Afghánistánu stále žije kočovným či polonómádkým způsobem života a stará se o svá stáda dobytka. Velmi rozšířený je chov ovcí a koz, které poskytují nejen mléko, ale i vlnu pro výrobu koberců. Výroba koberců je známou a tradiční řemeslnou dovedností Afghánců, která má dosud pro hospodářství země svůj význam. Afghánistán má jen velmi málo rozvinutý průmysl, a tak většina drobných řemeslníků pracuje v malých dílnách nebo doma. Vývozním artiklem je zejména surová bavlna, vlna nebo kůže či různé ručně zpracované výrobky z těchto komodit. S výjimkou určitých zásob zemního plynu není země energeticky a dnes již ani potravinově samostatná. Ačkoliv v minulosti byl Afghánistán co do základních potravin soběstačný, nyní je velká část zemědělské půdy zničena a množství obyvatel odkázáno na potravinovou pomoc ze zahraničí. Tato situace je důsledkem všech ničivých válečných událostí, které se v zemi za posledních 40 let odehrály. Přestože zejména poslední vojenská intervence pod mandátem OSN byla doprovázena masivní humanitární a rozvojovou pomocí, stále lze bohužel o Afghánistán mluvit jako o rozvrácené a zpustošené zemi prakticky ve všech oblastech od infrastruktury, přes kvalitu státní správy nebo bezpečnostní situaci. Afghánistán patří k ekonomicky a materiálně nejméně rozvinutým zemím světa, když přibližně polovina jeho obyvatel žije pod hranicí chudoby. Také v mnoha ukazatelích kvality života (např. Human Development index – HDI) se opakovaně objevuje na nejnižších příčkách. Očekávaná délka dožití při narození dosahuje jen něco málo přes 40 let, což patří mezi úplně nejnižší hodnoty na celém světě. Podobně nelichotivé hodnocení lze zaznamenat ve vysoké kojenecké úmrtnosti (cca 140 z 1000 narozených – pro srovnání ČR 3/1000). Značně nízká je gramotnost obyvatelstva, která v případě žen dosahuje alarmujících 20 %. Kromě výše zmíněného Afghánistán naplňuje i ostatní charakteristiky rozvojových zemí s vysokou fertilitou žen kolem 6,5 dětí či velmi nízkou věkovou skladbou obyvatelstva (hodnota mediánu tohoto ukazatele nedosahuje ani 18 let). I přes značně nadprůměrnou natalitu nelze mluvit o zvlášť nadměrném přírůstku obyvatel v důsledku vysoké úmrtnosti. Roli hraje i početně významná emigrace za poslední čtvrtstoletí válek, směřující zejména do sousedního Pákistánu a Íránu.

Budoucí vývoj Afghánistánu je dnes těžké s určitostí odhadnout, ale zdá se, že situace směřuje k postupné stabilizaci. Po letech naprosté izolace za vlády Tálibánu se Afghánistán postupně vrací do regionálních (Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci – SAARC) a mezinárodních (WTO status pozorovatele) organizací. Největším zahraničním donorem jsou bezkonkurenčně USA. Avšak ani příspěvek České republiky není zanedbatelný, např. v roce 2008 směřovala více

než polovina celkové zahraniční pomoci našeho státu do Afghánistánu. Zmínit lze i angažmá Provinčního rekonstrukčního týmu v Lógaru. Důležité pro budoucí vývoj Afghánistánu bude schopnost zužitkovat pomoc a podporu mezinárodního společenství a výhledově využít potenciál přítomnosti cenných kovů (zlato, měď či polodrahokamy) a jiných nerostů (uhlí) nebo maximalizovat obchodní příležitosti, které skýtá strategická tranzitní poloha v regionu. Klíčové bude také uspokojivé řešení příčin současné nestability, za níž lze mimo jiné označit vzájemné spory mezi jednotlivými národnostmi a klanovými skupinami, které znemožňují centrální vládě efektivně řídit dění v jednotlivých regionech. K tématům, jež musí být bezpodmínečně vyřešeny, patří též předložení životaschopných alternativ pro živobytí pěstitelů opia. Velký prostor k zlepšení se nabízí v rozvoji služeb. Turistickými cíli by po uklidnění bezpečnostní situace v zemi mohly být mauzolea chalífů v Kábulu a poutní místa islámu v Kandaháru nebo Mazáre Šarífu. Velké lákadlo pro cestovatele z celého světa představovaly až donedávna dvě 50 metrů vysoké sochy Buddhy, působivě vytesané ve svislé pískovcové stěně skalního masivu, které vznikly přibližně v době mezi 2.—5. stol. př. n. l. O jejich zkázu se však postaral tálibánský režim, který je nechal rozstřílet z děl.

Zdroje:

Atlas světa (2005) Praha: Euromedia Group–Knižní klub.

Central Statistics Organization of Islamic Republic of Afghanistan – Population Estimation 2012/2013.

Dostupné z WWW: <http://cso.gov.af/en/page/6449>, 2. 1. 2013.

CIA Factbook – Afghanistan.

Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>, 8. 2. 2013.

HONZÁK, František – PEČENKA, Marek (1999) Státy a jejich představitelé. Praha: Libri.

ISAF Statistics 2011.

Dostupné z WWW: <http://www.isaf.nato.int/images/stories/File/Placemats/PLACEMAT.MARCH%2004..pdf>

Library of Congress Country Profile – Afghanistan.

Dostupné z WWW: <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/profiles/Afghanistan.pdf>, 3. 1. 2013.

LIŠČÁK, Vladimír (2009) Státy a území světa. Praha: Libri.

Malá ilustrovaná encyklopedie zeměpisu (2005) Praha: Svojtka.

MAREK, Jan (2003) Stručná historie států: Afghánistán. Praha: Libri.

MAREK, Jan (2006) Dějiny Afghánistánu. Praha: Nakladatelství Lidové noviny

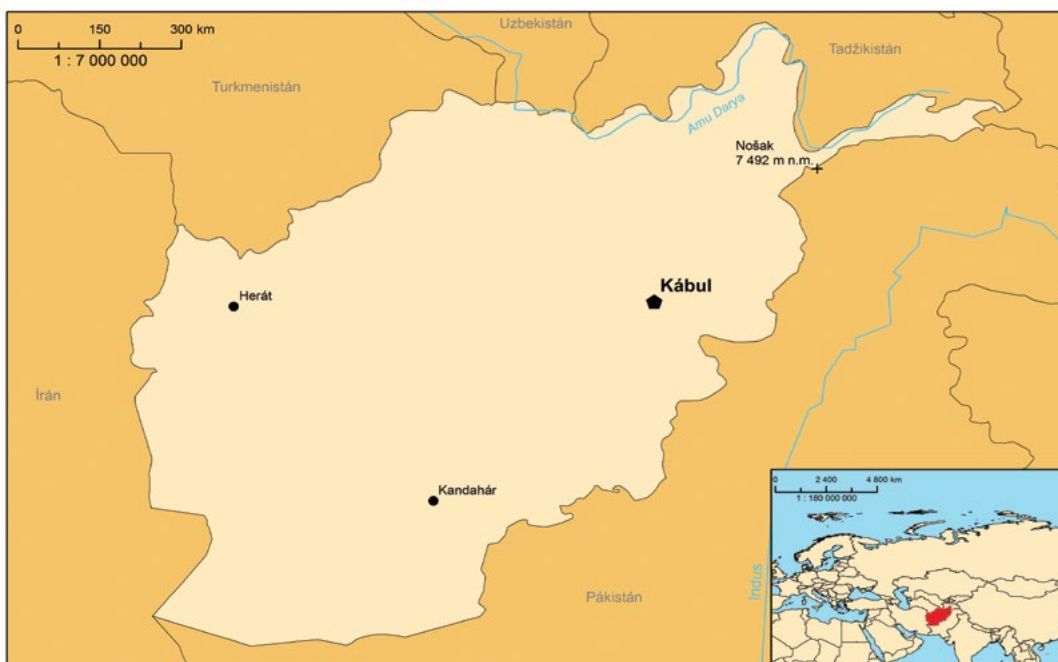
ŠÁRA, Pavel (2005) Lexikon zemí světa: fakta, příroda, historie. Praha: Kartografie Praha

UN DATA – Country Profile: Afghanistan.

Dostupné z WWW: <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=Afghanistan>, 11. 2. 2013.

INFO O AFGHÁNISTÁNU

Název:	Islámská republika Afghánistán
Hlavní město:	Kábul
Rozloha:	647 500 km ² (asi 8krát více než ČR)
Počet obyvatel:	cca 30 mil. (asi 3krát více než ČR)
Jazyk:	aštština, darí (tj. afghánská či kábulská perština)
Náboženství:	sunnitský islám 80 %, šíitský islám 19 %, ostatní 1 %
Státní zřízení:	prezidentská republika

VYBRANÉ PROJEKTY

Podpora rozvoje zpracování zemědělské produkce a drobných živností v okrese Zare

Realizátor projektu	Stát	Lokace projektu	Délka mise
Člověk v tísni, o.p.s.	Afghánistán	region Zare	2012—2014

Popis mise:

Společnost Člověk v tísni se v různých provinciích Afghánistánu angažuje při snaze zkvalitnit zemědělskou produkci a podpořit drobné výdělečné aktivity již od roku 2007. V návaznosti na tuto činnost probíhá paralelně s projektem Zvýšení kvality zemědělské produkce v okrese Zare v letech 2012—2014 i projekt Podpora rozvoje zpracování zemědělské produkce a drobných živností v okrese Zare. Oba projekty mají shodný rozpočet 14 000 000 Kč. Zatímco první projekt se snaží představit nové plodiny a techniky v oblasti zemědělství a má za cíl diverzifikovat zemědělskou produkci, cílem druhého jmenovaného projektu je rozvoj podnikání za účelem zvýšení příjmů a potravinové bezpečnosti.

Vybraný region – oblast Zare na severu země – charakterizuje jednak vyšší nadmořská výška (a proto špatná dostupnost) a také převládající pěstování pšenice, jež v důsledku první charakteristiky postrádá svou tržní konkurenceschopnost. Primární zemědělská produkce bez dalšího zpracování plodin přináší tamějším zemědělcům jen velmi malé zisky. V rámci projektu „Podpora rozvoje a zpracování zemědělské produkce a drobných živností v okrese Zare“ je tak podporováno drobné podnikání v oblasti druhotného zpracování zemědělské produkce skrze zavedení zpracování zemědělských výnosů s přidanou hodnotou. Podpořeny jsou malé dílny na zpracování olejnin, vystavěna byla řada skladišť či sýpek. Projekt se rovněž soustředí na výdělečné aktivity a tím rozšiřuje portfolio současné zemědělské výroby v oblasti o některé zahradnické produkty či olejninu vhodnou pro pěstování v místních klimatických podmínkách

Podobný projekt: Zvýšení kvality zemědělské produkce v okrese Zare

Rozpočet: 14 000 000 Kč.

Zdroje:

Podpora rozvoje zpracování zemědělské produkce a drobných živností v okrese Zare. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/afghanistan/4-nazev-projektu-podpora-rozvoje-zpracovani-zemedelske-produkce-a-drobnych-zivnosti-v-okrese-zare.htm>

Přehled projektů ZRS ČR. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/afghanistan/index_1.html

Zvýšení kvality zemědělské produkce v okrese Zare. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/afghanistan/zvyseni-kvality-zemedelske-produkce-v-okresu-zare.htm>

Zemědělství mezi horami a pouští. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1387-zemedelstvi-mezi-horami-a-pousti.htm>

Všechny programy. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy>

Zdravé oči pro Afghánistán

Realizátor projektu	Stát	Lokace projektu	Délka mise
Berkat, o. s.	Afghánistán	Kábul	2007

Popis mise:

Zakalení rohovky je jednou z nejčastějších příčin slepoty v asijských zemích. Na celém světě je tzv. rohovková slepota příčinou oboustranné slepoty u více než deseti milionů lidí. Jednou z mála možností odstranění této vady je transplantace rohovky. V roce 2005, kdy byl v Afghánistánu zahájen projekt „Adžamal“ (podle jména slepého afghánského chlapce), odjeli do země dva lékaři – italský a český (z Evropské oční kliniky Lexum v Praze) – kteří navštívili afghánské nemocnice a naučili afghánské oftalmology (oční lékaře) provádět transplantaci oční rohovky. Jen v prvním roce bylo odoperováno přes 60 pacientů. Tento projekt měl v Afghánistánu velký ohlas a referoval o něm místní tisk i televize. Projekty Zdravé oči pro Afghánistán I a II z let 2006 a 2007 byly pokračováním započatých aktivit. Jejich úkolem bylo operace očí institucionalizovat a rozšiřovat do jiných nemocnic, dovybavit nově vzniklé rohovkové oddělení nemocnice Noor v Kábulu, pořídit odbornou literaturu a zavést zde internet, který má fungovat jako informační most mezi Prahou a Kábulem a dále zajistit krátkodobé stáže afghánských lékařů v ČR.

Transplantace rohovek dnes probíhají již ve dvou nemocnicích v Kábulu (navíc kromě Noor a Univerzitní nemocnice se zaučuje i lékař z kliniky v Heratu) a do konce roku 2007 bylo odoperováno přes dalších 100 pacientů. Dále byla navázána spolupráce s organizací International Assistance Mission (IAM), která po administrativní a finanční stránce v Afghánistánu v mnoha nemocnicích nahrazuje práci ministerstva zdravotnictví, a která začlenila transplantace do svého propracovaného systému. Aktivity projektu tak mohou pokračovat i poté, co se Berkat o.s. z oblasti stáhnul s tím, že se nadále zavázal příležitostně zajistit peníze pro nejchudší pacienty.

Podobný projekt: Obnova zdravotnických zařízení v Kábulu a Badachšánu.

Rozpočet: 637 659 Kč.

Zdroje:

Přehled projektů ZRS ČR. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/afghanistan/index_1.html

Výroční zpráva Občanského sdružení Berkat za rok 2007. [online]. [26. 11. 2013]. Dostupné z WWW: http://www.berkat.cz/download/vyrocní_zpravy/vyrocní_zprava_berkatu2007.pdf

Fotka v novinách zachránila zrak slepému chlapci. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/fotka-v-novinach-zachranila-zrak-slepe-mu-chlapci-f6z-/zahranicni.aspx?c=A050715_214835_domaci_miz

Adžamal = Adjamal (2005) Praha: Berkat. ISBN 80-239-8164-1

Berkat znamená milosrdenství. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://ceskybratr.evangelnet.cz/index.php?act=detail&menuid=2&podmenuid=77&idTXT=329>

Breaking the Circle – pomoc drogově závislým

Realizátor projektu	Stát	Lokace projektu	Délka mise
Podané ruce, o. s.; Sananim, o. s.; Berkat, o. s.; Centro Italiano di Solidarieta – CEiS; Voluntary Association for the Rehabilitation of Afghanistan – VARA	Afghánistán	Kábul	2006

Popis mise:

V důsledku lokální tradice pěstování máku setého, z něž lze získat opium, které má omamné účinky, je v Afghánistánu značně vysoká spotřeba návykových látek. Ačkoli v zemi žije velký počet drogově závislých, dlouhou dobu zde prakticky neexistovaly služby, které by se těmito lidem věnovaly. Drogovou problematikou se okrajově zabývala pouze jediná nemocnice v zemi (v Kábulu), ale ani ta neměla potřebnou odbornost pro tuto práci a navíc se dlouhodobě potýkala s nedostatkem léků, lůžkovin, čisté vody a elektrické energie. Proto se v roce 2004 začal v Afghánistánu realizovat projekt „Breaking the Circle“, který měl přispět alespoň k částečnému řešení situace a pomoci při rozvoji služeb pro drogově závislé. Dvouletý projekt, který byl Evropskou unií podpořen částkou okolo 7 milionů Kč, realizovalo Sdružení Podané ruce, o. s. ve spolupráci se Sananim, o. s., Berkat, o. s., italskou neziskovou organizací CEiS (Centro Italiano di Solidarieta) a humanitární organizací VARA (Voluntary Association for the Rehabilitation of Afghanistan). Cílem projektu, kromě poskytnuté materiální pomoci, bylo v souladu s posláním zainteresovaných sdružení pomáhat lidem s řešením jejich drogového problému a působit zejména tak, aby tento problém vůbec nevznikal, případně chránit společnost před možnými negativními důsledky zneužívání návykových látek. Programy, které byly realizovány, se orientovaly jak na děti a mladé lidi, kteří se s drogou ještě nesetkali nebo s ní zatím „jen“ experimentují, tak i na dospělé uživatele, kteří chtějí změnit svůj způsob života a z bludného kruhu závislosti vystoupit.

Do Afghánistánu Sdružení Podané ruce posílalo několikrát do roka své odborníky, kteří se věnovali převážně vzdělávání sociálních pracovníků, lékařů a psychologů v kábulské nemocnici. Afghánští psychiatři také začali jezdit na stáže do zařízení v ČR, aby si vytvořili představu o fungování jednotlivých programů, a aby nasbírali podklady k vytvoření afghánského ministerstva pro protidrogovou politiku. Dalším krokem projektu, který reagoval na specifika země, byla snaha o zvýšení povědomí o škodlivosti opia a snadno získatelné závislosti. Velká část obyvatel Afghánistánu totiž ani nezná škodlivost opia, neboť drogy a obchod s nimi jsou pro mnohé základním – a místní společností akceptovaným – způsobem obživy. Kvůli nedostatku léků se v Afghánistánu opium často užívá jako jediný tišící lék proti bolesti, a proto ho obvykle dostávají i děti.

Sdružení Podané ruce připravilo na květen 2006 osvětovou kampaň prevence, do které byli zapojeni muslimští duchovní. Ti se naučili, jak za pomoci jednoduchých obrázkových materiálů v prostředí negramotných obyvatel zlepšit povědomí o nebezpečí opia a o možnostech léčby.

Po vzoru ČR, kde jsou nedílnou součástí terapeutického programu léčby drogových závislostí i pracovní programy chráněných dílen, vznikly tyto dílny i při zmodernizované klinice v Kábulu. V nich mohou klienti vytvářet tradiční výrobky a věnovat se dalším manuálním aktivitám (výroba koberců, šití, vyšívání atp.), jejichž prodejem si pak přivydělávají a napomáhají ke zkvalitnění nemocnice. Jeden z elementárních faktorů úspěšné léčby totiž spočívá v navrácení pacienta zpět do společnosti, což vyžaduje jak opětovné osvojení si pracovním návykům, tak rekvalifikaci a komunikaci s klientem v rámci programů podporovaného zaměstnávání. O to důležitější je to v případě Afghánců, pro které je třeba nalézt uskutečnitelnou alternativu dosavadního životy založeného na pěstování opia. Projekt dále počítal se zvyšováním gramotnosti obyvatel, kdy se v rámci terapeutického programu centra klienti učili nejen číst a psát, ale také se učili základním dovednostem práce s PC, základům ekonomie či marketingu. Cílem bylo rozvíjet potenciál místních lidí a postupně je dosazovat do vedení dílen tak, aby drogové služby v Afghánistánu mohly začít fungovat samostatně, bez kooperace jiných zemí.

Závěrem je třeba zmínit i neobvyklý problém, který se odehrál během implementace mise – a totiž únos jednoho z místních lékařů, jež se na projektu podíleli, a jehož věznitelé propustili až poté, co získali výkupné 30 000 amerických dolarů (cca 900 000 Kč).

Podobný projekt: Zdravé oči pro Afghánistán

Rozpočet: 999 790 Kč.

Zdroje:

Přehled projektů ZRS ČR. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/afghanistan/index_1.html

Breaking the Circle v Afghánistánu. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.podaneruce.cz/programy-a-pece/zahranicni-projekty/breaking-the-circle-v-afghanistanu/>

Breaking the Circle v Afghánistánu. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.ceskapomoc.cz/breaking-the-circle-v-afghanistanu/>

Afghánské projekty. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.berkat.cz/download/vyrocn_i_zpravy/vyrocn_i_zprava-elektronicka_verze-cast2.pdf

Zdroje fotografií:

Zemědělství mezi horami a pouští. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1387-zemedelstvi-mezi-horami-a-pousti.htm>

Všechny programy. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/afghanistan/programy>

Výroční zpráva Občanského sdružení Berkat za rok 2007. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.berkat.cz/download/vyrocni_zpravy/vyrocni_zprava_berkatu2007.pdf

Breaking the Circle v Afghánistánu. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.ceskapomoc.cz/breaking-the-circle-v-afghanistanu/>

Fotka v novinách zachránila zrak slepému chlapci. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/fotka-v-novinach-zachranila-zrak-slepemu-chlapci-f6z-/zahranicni.aspx?c=A050715_214835_domaci_miz

Afghánské projekty. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: http://www.berkat.cz/download/vyrocni_zpravy/vyrocni_zprava-elektronicka_verze-cast2.pdf

PRACOVNÍ LISTY

1) Do výřezu mapy Asie zaznačte:

- Afghánistán včetně jeho hlavního města
- státy, které s Afghánistánem sousedí opět s jejich hlavními městy
- města: Kandahár, Mazáre Šaríf, Džalalabád

2) Na území Afghánistánu žijí dvě majoritní etnika. Jak se nazývají?

3) Seřadte dané historické události a přiřadte k nim časová období:

1747, 2001, 1979, 7. století, 19. století, 1919, 1978, 90. léta 20. století, 1973

- a) Příchod Arabů na území dnešního Afghánistánu:
- b) vojenská intervence spojenců z rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN:
- c) vojenská intervence SSSR:
- d) vznik prvního nezávislého státního útvaru:
- e) nástup Tálibánu – vláda teokratického režimu:

f) vznik komunistické republiky:

g) britsko-afghánské války:

h) svržení krále Záhira Šáha:

i) vznik nezávislého Afghánistánu – monarchie:

4) Doplněte do tabulky základní údaje:

	Afghánistán
počet obyvatel	
úřední jazyk	
náboženství	
rozloha	

5) Doplněte chybějící slova v textu:

Afghánistán je země s drsným klimatem, v zemi je možné identifikovat jeho různé typy v závislosti na _____ – lokálně tak lze rozlišit aridní, subtropické či velehorské klima. Celkově vzato se jedná o _____ podnebí charakterizované _____ zimou a _____ létem; příznačné jsou velké _____ teplot mezi jednotlivými etapami roku, ale i mezi _____. Teploty v pouštních oblastech na jihu tak mohou v létě přesáhnout 45 °C, nejnižší teplota (-52,2 °C) byla zase naměřena v horách v lednu roku 1964.

6) Více než polovina území Afghánistánu leží v nadmořské výšce větší než 1800 m n. m. Jak se nazývá nejvýznamnější a zároveň nejvyšší horská soustava na území tohoto státu?

7) Statistiky uvádějí, že více než 80 % obyvatelstva je zaměstnáno v zemědělství. Co se zde produkuje?

8) Afghánistán je také nevalně známý pěstováním jedné plodiny, kterou můžeme běžně vidět i na českých polích, ovšem v ČR je využití této plodiny odlišné od jejího využití v Afghánistánu. O jakou plodinu jde?

9) Dnes patří Afghánistán mezi nejméně rozvinuté země světa.

a) Co je příčinou tohoto nelichotivého stavu?

b) Kdo patří mezi největší donory, od kterých Afghánistán dostává podporu – nejen finanční.

c) Co Afghánistán a ČR? Existují zde nějaké vzájemné vazby?

PRACOVNÍ LISTY – AFGHÁNISTÁN – ŘEŠENÍ

1) Do výřezu mapy Asie

zaznačte:

2) Na území Afghánistánu žijí dvě majoritní etnika. Jak se nazývají?

Majoritním etnikem jsou Paštunové (cca 45 %), následují Tádžikové (25 %), Uzbekové (9 %) a Hazárové (9 %), méně početní jsou Aimakové (4 %), Turkmeni (3 %), Balúčové (2 %).

3) Seřadte dané historické události a přiřadte k nim časová období

a) 7. století; b) 2001; c) 1979; d) 1747; e) 90. léta 20. století; f) 1978; g) 19. století – 1838–1842, 1878–1880 a 1910; h) 1973; i) 1919.

4) Doplňte základní údaje:

	Afghánistán
počet obyvatel	30 milionů
úřední jazyk	Dárí a Paštština
náboženství	Islám
rozloha	647 500 km ² – 8x ČR

5) Doplňte chybějící slova v textu:

nadmořské výšce; kontinentální podnebí; studenou, až mrazivou zimou a horkým suchým létem; výkyvy teplot; mezi dnem a nocí.

6) Nejvýznamnější a nejvyšší horská soustava státu: Hindúkuš

7) Statistika uvádějí, že více než 80 % obyvatelstva je zaměstnáno v zemědělství. Co se produkuje:

Pěstuje se bavlna, kukuřice, rýže, pšenice, zelenina, ovoce, ořechy.
Chov koz a ovcí na mléko a vlnu pro výrobu koberců.

8) Afghánistán je také nevalně známý pěstováním jedné plodiny, o jakou jde?

Mák setý pro získávání opia.

9) Dnes patří Afghánistán mezi nejméně rozvinuté země světa.

a) Rozsáhlé vleklé konflikty – ruská okupace, nadvláda Tálíbanu, spojenecká invaze.

Afghánistán není zemědělsky soběstačný – je závislý na pomoci dalších států. Nerozvinutost se tak projevuje ve všech sférách denního života. Od špatné infrastruktury, před nízkou vzdělaností, špatné téměř nefungující zdravotnictví. Očekávaná délka dožití je pouze cca 40 let. Hospodářství země je závislé na zemědělství, průmysl je velmi zaostalý. Současná (2013) vláda nekontroluje celé území, jsou oblasti, kde opět nabývá na síle hnutí Tálíban.

b) Největším donorem jsou jednoznačně USA.

c) ČR měla do roku 2013 tzv. Provinční rekonstrukční týmy v provincii Lógar – nedaleko Kábulu. Tyto týmy byly složeny z vojáků i civilních expertů a snažily se společně přispět k obnově země – zejména pak stavbou mostů, policejních stanic, škol apod.

POZNÁMKY

KDE A JAK ČESKÁ REPUBLIKA POMÁHÁ AFGHÁNISTÁN

Projekt „Kde a jak Česká republika pomáhá“ je podporován z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Více informací a příkladů projektů rozvojové spolupráce naleznete na webových stránkách projektu „Kde a jak Česká republika pomáhá“:

<http://geoinformatics.upol.cz/app/rozvoj/>

Autor: Mgr. Jiří Pánek (jiri.panek@upol.cz)

Spoluautor: Mgr. Michal Rigel

Pracovní listy: Bc. Marcela Fiedorová a Mgr. Eva Málková

Grafické zpracování: MgA. Iva Hrubošová

Vydala: Katedra rozvojových studií,
Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
(development.upol.cz)

Neprošlo jazykovou korekturou.

Zdroje satelitního snímku: Esri, USGS

Olomouc 2013

ČESKÁ REPUBLIKA
POMÁHÁ

Projekt je podporován z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

